

**Piitsuussutsip killinganik kingusinnerpaamik UPA 2016-imut atatillugu aalaja-
ngersaaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut
aalajangiiffigisassaattut siunnersuut**

(Inatsisartunut ilaasortamit Aaja Chemnitz Larsenimit, Inuit Ataqtigiit,
saqqummiunneqartoq)

aamma

**Ilaqtariit meerartallit akornanni piitsuussuseq immikkut ukkataralugu aningaasatigut
naligiinninnerup piitsuussutisillu akiorneqarnissaanut iliuusissatut
pileraarusioqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut
aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Iliuusissatut pileraarut kingusinnerpaamik UKA
2016-imut atatillugu inaarsarneqareersimassaaq**

(Inatsisartunut ilaasortamit Aaja Chemnitz Larsenimit, Inuit Ataqtigiit,
saqqummiunneqartoq)

pillugit

Ilaqtariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa

Siunnersuutit aappassaaniigassanngorlugit saqqummiunneqartut

Ataatsimiititaliaq kingullermik suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Tillie Martinussen, Demokraatit, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Jess Svane, Siumut, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Laura Tàunâjik, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Vivian Motzfeldt, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Aaja Chemnitz Larsen, Inuit Ataqtigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqtigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqtigiit

UPA 2015-imi ulloq 21. april 2015-imi siullermeerinerup kingorna siunnersuut
ataatsimiititaliamit sukumiisumik misissorneqarpoq.

Siunnersuutit imarisai siunertaalluUPA 2015/36

Piitsuussutsimut killiliinissamut Naalakkersuisut pisussaaffilerneqassasut siunnersuuteqartup aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqarnermigut kissaatigaa. Matumani kingusinnerpaamik UPA 2016-imi.

Nunatsinni piitsuussutsip qanoq annertutiginera pillugu paasissutissanik pissarsiniarnissamik siunnersuut siunertaqarpoq, taamaaliornikkut piitsuussutsip aningaasaqarniarnikkullu naligiinnginnerup akiorniarneqarneranni siunertalimmik anguniagaqarlunilu suliniuteqartoqarsinnaaqullugu.

FM 2015/37

Aningaasaqarniarnikkut naligiinnginneq piitsuussutsillu akiorniarneqarnerani iliuusissatut pilersaarummik kingusinnerpaamik UPA 2016-imi Naalakkersuisut saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqassasut siunnersuuteqartup aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqarnermigut kissaatigaa. Matumani ilaqtariinni meerartalinni piitsuussuseq immikkut sammineqarluni.

Piitsuussutsip naligiinnginnerullu akiorniarneqarnerani immikkut suliniutit aallartisarneqarnissaat siunertarinqarpoq. Matumani ilaqtariit meerartallit pingaarnertut sullinneqarnissaat siunertaralugu.

Siunnersuutit Inatsisartuni siullermeerneqarnerat

Siunnersuutit imarisamikkut assigiissuseqarmata ataatsikkut suliarineqarput.

Piitsuussutsimut killiliinissaq pillugu UPA 2015/36-imut siunnersuut itigartinneqassasoq Naalakkersuisut inassutigaa, kalaallimmi nunaannut atatillugu, nukissatigut assigiinnginnerujussuaq atuummat aningaasartuutillu assigiinngiaartorujussuit- aningaasartuutinullu aaqqissuussinermik ingerlatsineq pissutigalugu nuna tamakkerlugu piitsuussutsimut killiliiniarneq ajornakusoortorujussuusinnaammat. Piitsuussutsip killinganik aalajangiiniarluni sulineq maannamut suli naammassineqanngilaq. UPA 2015/37-imut siunnersuummut tunngatillugu piitsuussutsimut killigititassamut misissuineq Naalakkersuisusut ingerlatiinnarnissaanut periarfissaqarumapput.

Naalakkersuisut akissuteqaamminni UPA 2015/37-imut allannguutissatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppaat:

”Naalakkersuisut pisussaaffilerneqassasut kingusinnerpaamik UKA 2017-mut nalunaarusiussasut, qanoq iliuuseqarluni aningaasaqarnikkut nikingassutsit annikillisarneqarlutillu piitsuussuseq annikillisarneqarsinnaanersoq aammalu ilumut piitsuussuseq pillugu killiliussaqqartoqarsinnaanersoq”.

Pisortat ikiorsiissutaat pillugit malittarisassat innuttaasunut ilaqutariinnullu pinartumik ikiorserneqartariaqartunut eqqarsaataammata Siumup erseqqissarpaa. Naalakkersuisut assigalugit Siumup erseqqissaatigaa innuttaasut ataasiakkaat inuiaqatigiillu ineriartornissaannut ilinniartitaaneq suliffissaqarnerlu pingaarutilittut piumasaqaataammat. Siumut naapertorlugu sulineq ilinniarnertu immi akilersinnaasariaqarput. Ilaqutariit peqqissut, ilinniartitaaneq suliffissaqarnerlu piitsuussutsip qaangernissaanut assigiinnerusumillu atugaqalernissamut apeqqutaapput. UPA 2015/36-imut siunnersuut Naalakkersuisut assigalugit itigartinneqarnissaa, Naalakkersuisullu saqqummiussaata UPA 2015/37-imut allannguutissatut siunnersuut akuerineqassasoq Siumumit inassutigineqarpoq.

Nunatsinni naligiinnginnerujussuup annertusiartuinnarnera paasisaqarfiginerusariaqaraluartoq Inuit Ataqtigiit kissaatigaat. Pingaartumik ilaqutariit meerartallit siunnerfilimmik suliartifigineqartariaqarput. Sulineq immi akilersinnaasariaqartoq, atortussat aallartinneqartariaqarput naligiinnginnerup akiorniarneqarnerani, aamma meeqqat inuusuttullu utoqqaallu pitsaanngitsumik eqqorneqannginnissaat qulakkeerniarlugu iliuusissatut pilersaarusiortoqartariaqartoq Inuit Ataqtigiit erseqqissaatigaat. Siunnersuutit marluusut Inuit Ataqtigiit paasivaat tapersersorlugillu.

Atugarissaarnermut aaqquissuussinermik pisortat ikiorsiissutaat pensionillu pillugit ilaatigut malittarisassaqaqtugut Demokraatit erseqqissaassutigaat, taamaalilluni innuttaasut ilaqutariillu pisortat ikiorsiissutaannik pisariaqartitsisut qulakkeerunneqarnikuullutik. Innuttaasut ilaqutariillu amerlasuut aningaasaqarniarnikkut ulluinnarni atukkamikkut annertuumik ilungersunartorsiortut Demokraatit ilisimavaat. Naligiinnerulernissaq namminermi anguniagaanngitsoq Demokraatit isumaqarput. Inuit ilaat aningaasaqarnikkut peqarnerusimappata Demokraatinut ajornartorsiutaanngilaq. Sulinerup immi akilersinnaannginnera namminermi ajornartorsiutaavoq. Inersimasut sulisinnaasut tamarmik immiinnut ilaqtutamminnullu pilersornissaannut piumassuseqalersinnissaannut atugarissaarnerup suliffiullu tiggummisinnaanngimmatigit nunatsinni innuttaasut amerlavallaat pisortanit ikiorserneqartarput. Piitsuussutsip inooqatigiinnermilu pitsaanngitsumik kingornussat qaangerneqarnissaat siunertaralugu ilinniagaqarnissamut suliffeqarlernissamullu periarfissat Demokraatinit annertuumik pingaartinneqarput.

Siullermeerinermi allannguutissatut siunnersuut una Demokraatit saqqummiuppaat:

"Naalakkersuisut peqquneqarput kingusinnerpaamik UKA 2017-mi saqqummiusseqqullugit nassuiaammik, inuiaqatigiittut qanoq iliorluta sulissutigisinnaaneripput innuttaasut akissaqalernissaat, qularnaarumallugu innuttaasut ataasiakkaat taakkulu ilaqaasa isumassuinermut pingaarnermut akissaqarnissaat pitsaasumillu inuuneqarnissaat anguneqarnissaa. Nassuiaammi aamma isummerfigineqassaaq piitsuussutsip killissaa pillugu nassuiaasinnaanissaq ajornanngippallu angissusiliinissaq."

Siunnersuutit marluusut tamaasa ilusimisut iluseqartut Partii Naleqqap tapersorsorpai. Atassutip Naalakkersuisut tapersorsorpai, matumani ilanngullugu Naalakkersuisullu allannguutissatut siunnersuutaat.

Tamanna tunngavigalugu siunnersuutit Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliami suliarineqartussanngorlugit innersuussutigineqarput.

Apeqqutit

Siunnersuummik ataatsimiititaliap suliaqarnerminut atugassaminik *Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninnermullu Naalakkersuisoq* apeqqutit arlallit akineqarnissaat pillugit ataatsimiititaliamit qinnuigineqarpoq. Ataatsimiititaliap apeqqutai Naalakkersuisunullu Ilaasortap akissuteqaataata assilineri isumaliutissiisummut matumunnga ilanngussatut ilanngunneqarput.

Ataatsimiititaliap siunnersuutininik suliarinninnera

Innuttaasut atugarissaarnissaannut inuiaqatigiillu ineriartornissaannut ilinniagaqarsimanissaq peqqinnartumillu suliffeqarnissaq tunngaviusariaqartut siullermeerineri partiinit oqaatigineqartut assigalugit ataatsimiititaliamit taperserneqarput.

Innuttaasut annertunerusumik inuunerminnik aqutsisinnaalernissaannut imminullu aammalu ilaquuttaminnik pilersuinissamut akisussaaffeqalernissaannut sinaakkusersuinissamut pikkorinnerulertariaqarpugut. Atugarissaarnissamut aaqqissuussinerup sanngiitsortatsinnut pisariaqartitsisortatsinnullu isumaginninnerup attatiinneqarnissaa ataatsimiititaliamit isumaqatigineqarpoq. Atugarissaarnissamut aaqqissuussineq ima iluseqartariaqarpoq, immikkut ikiorserneqarnissamik pisariaqartitsisinnaasut qaangiataaginnarneqarsimasut piviusumut uterteqqinnissaannut pissutsinullu imminnut ilaquuttaminnullu pilersorsinnaasunngornissaannut ikiuineq ingerlaannartariaqarluni. Atugarissaarnermik aaqqissuussineq innuttaasut pisortanit pilersorneqarnissaanik aalajangiusimanniinnartariaqanngilaq, piginnaasaannillu aamma namminneq inuunerminnik pilersuisinnaanerinillu tulluusimaarutiginninnerannik arsaartariaqarnagit.

Piitsuussuttip killingata nassuiarneqarnerata paasiuminaassinnaanera ataatsimiititaliamit paasilluarneqarsinnaavoq. Tamanna aamma nunatsinnut atatillugu. Piitsuussuseq tikkuussisutut atorneqartarpoq piitsuussuserlu pissutsinut inuiaqatigiinnilu pisunut attuumassuteqartarluni.

Innuttaasut ilaqtariillu ajornartorsiuteqareersut aningaasaqarniarnerminnilu ataqatigiissitsiniarnerminni ajornartorsiutillit allaanerusutut naqissusissanngilluinnarpagut. Peqatigisaanik isumaginninnikkut ajornartorsiutit inuuniarnikkullu atugarliornerit piitsuunermik ajornartorsiuteqartut nallersuunneqannginnissaa ataatsimiititaliap

paasinninnera naapertorlugu pingaaruteqarpoq. Innuttaasut amerlasuut annertuumik ajornartorsiuteqarsinnaasarput, atornerluinermik, tarnikkut nappaatinik, sumiginnaanernik imaluunniit allatigut kingunerlutsitsinernik attuumassuteqartunik aningaasaqarnikkut piitsuunertut oqaatigineqarsinnaanngitsumik. Ilaqutariit arlalippassuit meeraqqortuujupput aningaasakilliorlutik peroriartorsimallutik ullumikkullu maligassiullutik ingerlalluarlutillu innuttaallutik. Akerlianilli assersuutit annikitsut saqqummiunneqartut ilaatigut inuunerup pitsaasumik ajortumilluunniit ingerlanissaanut aqquataasinnaasut Naalackersuisut akissuteqataanni allassimasut akuerisariaqarput. Angajoqqaat atornerluineri inuttut aningaasatigullu nakkaataasarpoq, soorunami meeqqat pitsaanngitsumik sunnerneqartarlutik, taamaattumillu apeqqutaalluinnarpoq qanigisaniit kommunimiillu sukkasuumik iliuseqartoqarnissaa.

Siunnersuummik matuminnga ataatsimiititaliap suliaqarnerminut tunngatillugu maluginiarpaq oqaatsit piitsuussuttip kalaallisut atorneqarnera mianersuuttariaqartoq, tassa ammut isiginninnginnissaq imaluunniit oqaatsit asissuerpalaartumik atorneqassanngimmat.

Oqaatigineqareersutut aningaasat akiliillunilu pisinnaaneq atortorissaarutinillu pissarsinissaq kisiisa eqqarsaatiginissaat mianersuutigisariaqarpoq. Ilaqutariit meeqqallu atisanik aalajangersimasunik atortorissaarutinillu pisinissamut eqimattanit tatisimaneqarlutik naaggaarnissamut nukissaqarlutillu pisinnaasut tassaapput pisuut.

Inuuvugut assigiinngitsorujussuulluta. Ilinniagaqartut pensionisiallillu ilaasa maligassiullutik ilinniagaqarnerisutitik pensionisiatillu atorlugit inigisaminnik akilersuinissaminnut naammattusaarisarput, qaammammullu missingersuutitik ataqatigiississinnaasarnagit. Inuit tamarmik ilinniartariaqarpaat aningaasat killeqarmata, atukkallu pissanut naleeqqusartariaqarput aningaasaqarnikkullu pissaqassuseq qaangernagu inuusariaqarluni.

Nunatsinni inuuniarnikkut atukkat pillugit tamatumalu ineriartorneranik ilisimasanik katersinissaq pisariaqartutut isumaqarfigineqarpoq, taamaaliornikkut politikkikkut pisariaqartitsinerlu naapertorlugu siunnerfilimmik suliniutinik aalajangersimasunik aallartittoqartariaqarmat tigussaasumik naammassisaqartoqarnissaa siunertaralugu. Innuttaasut qassit iminnut pelersorsinnaanersut pillugu ilisimasanik takutitsinnaasariaqarpugut, innuttaasut taakku ineriartornissaat pillugu politikkikkut anguniakkat pigisariaqarpagut piviusunngortissinnaasariaqarlugillu. innuttaasut ilarpassuisa ukiumut piffissami sivikitsumi sivisuumiluunniit pisortat ikiorsiissutaannik pisartagaqarnerat ataatsimiititaliamit ilisimaneqarpoq, tamannalu tunngaviusoq erseqqinnerusumik takutinneqarsinnaappat pisuunnguallaataasinnaavoq.

Naalackersuisut akissuteqataanni saqqummiunneqartutut piitsuussuseq piitsuussutsillu killiliivigineqarnissaa pillugu arlalinnik siunnersuuteqartoqarnerata nassatarisaanik 2008-mili

piitsuussutsimut tikkuussissutaasinnaasut arlallit sulissutigalugit aallartinneqarput. Sulinerli naammassineqanngilaq, imaanngilarli suliat maangaannartut. Pisariaqartitsineq naapertorlugu sulineq nangeqqinneqarsinnaavoq.

Naqitat attuumassutillit arlallit nunatsinni pissutsit aalaavigalugit kaammattuutinik imaqartut ataatsimiititaliamit erseqqissaatigineqassapput.

Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarfiusimasoq MIPI ”Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat”-nik qulequtserlugit 2008-mi nalunaarusianik saqqummiussivoq.

Saqqummersitat pingajuanni ”Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaa aamma naammaginatarmik inuuneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaanera” ilaatigut kaammattuutigineqarpoq piitsuussutsimut tunngatillugu ineriartorneq malinnaaffigisinnaajumallugu Kalaallit Nunaat piitsuussutsimut killiliissutinik pisortatigoortumik atuutilersitsissasoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sullissiviup 2013-imi saqqummersippaa ”Meeraq kinaluunniit piitsuutitaalluni peroriartussanngilaq”. Saqqummersitaq naatsorsueqqissaartarfik suleqatigalugu Statens Institut for Folkesundhedimi, Syddansk Universitetimi Kalaallit Nunaanni Peqqinnissamik Ilisimatusarfimmit MIO sinnerlugu suliarineqarpoq. Nalunaarusiaq tamarmiusoq uani atuarneqarsinnaavoq: www.mio.gl

Saqqummersitami nunatsinni meeqqat akornanni piitsuusseq pillugu ima allassimasoqarpoq:

→ *Meeqqat 11,7%-it angullugit 2010-mi Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsuungaatsiartut OECD’p akunnattumik isertitaqartartut 50%-iinut uuttortakkat pillugit piitsuungaatsiartunut uuttuutaa aallaavigalugu uttorneqarnerisigut.*

→ *EU’p piitsuungaatsiartunik uuttuutaa akunnattumik isertitaqartartut 60%-ii angullugit uuttuut malillugu meeqqat Kalaallit Nunaannit 19,8%-ii angullugit inuupput.*

→ *Meeqqat katillugit 45,9%-t angullugit 2010-mi inoqutigiinni pisortanit ikiorserneqartartuni inuupput.*

→ *Piffissami 2008-2010-mi meeqqat 3,1%-ii piitsuujuaannartutut inuupput.*

Saqqummersitami kaammattuutit uku MIO-mit ilaatigut saqqummiunneqarput:

- *nuna tamakkerlugu piitsuussusermi killissanik aalajangiineq, piitsuussutsip annertussusianik nakkutiginninnissamut tunngaviusussa, piitsuussuserlu qaffakkiartornersoq appariartornersorluunniit nalilersorneqartassalluni. Taamaammat piitsuussutsip killissaanik*

pisortatigoortumik aalajangiisarnermi suliat aallartinneqarsimasut nangeqqinneqartariaqarput

• *najoqqutassat arlallit aallaavigalugit piitsuussuseq uuttorneqassasoq nakkutigineqarlunilu. Piitsuussuseq ajornartorsiutaavoq arlalitsigut sammiveqartumik uuttorneqarsinnaallunilu katiterneqarfiuvoq, erseqqinnerusumillu paasisaqarniarluni piitsuussusermik uuttueriaatsit assigiinnigitsut arlallit atorineqartariaqarput*

• *immikkut ilisimasalinnik suleqatigiissitaliortoqassasoq, Kalaallit Nunaanni piitsuussutsimik qaangiisitsiniarluni periutsinik assigiinnigitsunik nassuiaasussat. Suleqatigiissitap piitsunngornissamut nakkariarfinnik, inuillu piitsunngornisaanni eqqarsaatigisassani eqqumaffiginnissaaq.*

• *Piitsuussutsimik akiuiniarluni nuna tamaat periusissamik suliarinnittoqassaaq, tamakkununga ilaalluni meeqqat piitsuussusiat aallullugu, nuna tamakkerlugu kommuunikkaartumillu kiisalu politikkikkut allaffissornikkullu atuutsinneqalersinnaasoq.*

• *Meeqqanik inuusuttuaqqanillu sammisaqarnermi suliaqarnermi Kalaallit Nunaanni anigaasarsiornikkut inooqatigiinnikkullu assigiinnigissutsit aallunneqassasut.*

• *Nuna tamakkerlugu piitsuussutsimik killissaritit aalajangerneqarsimasut tunngavigalugit Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsuussusiisa allanngoriartorneranik ukioq allortarlugu naatsorsuutinik suliarinnittoqartassasoq.*

• *Naatsorsuineq Naatsorsueqqissaartarfimmut attuumassuteqartinneqassaaq suliarineqarlunilu.*

• *Meeqqat atuartut misissuiffigineqartarnerat (Health Behaviour in School-aged Children), ukiut sisamakkaarlugit isumagineqartartoq, aqutigalugu meeqqat inuusuttuaqqallu amigaatigisaat nakkutigineqartassasut. Misissuinnermi inooqatigiinnikkut, peqqissutsikkut, pigisatigut ineqarnikkullu amigaatit paasinierneqassapput.*

• *Nakkutiginninneq taanna tunngavigalugu meeqqat piitsuussusiisa allanngoriartornerat politikkikkut malitseqartinneqassaaq. Ajornartorsiutip takussaanerulertinneqarnissaa ingerlaavartumillu oqallittarnerup qulakkeerneqarnissaa ataavartumillu inerisaanermi suliat qulakkeerneqarnissaat pisariaqarpoq.*

• *Meeqqat ukiuini qaqilerilluni suliat salliutinneqassapput. Atugarliornerusut atugarisaasa pitsanngorsarneqarnissaat annertuumik pisariaqartinneqartoq misissuinerup takutippaa. Inooqatigiinnermi kingornuttakkat inooqatigiinnermilu naligiinnigissutsit kipitinniarlugit*

immikkut suliniuteqartoqassaaq. Inooqatigiinnermi pitsaangitsumik kingornuttakkat annikillisarniarlugit nalinginnaasumik inuunermi inissisimanerup pitsaangorsarneqarnissaanut pingaaruteqartorujussuussaaq.

- *Siunissami pitsaaliuinikkut suliniuteqarnerni misissuinermit matumanga ilisimasat ilaatigut tunngavigineqassapput. Tamanna meeqqat inuusuttuaqqallu nalogiingiffiini immikkut iliuuseqarnissamik periarfissiissaaq.*

- *Meeqqat inuusuttuaqqallu peqqissusii pitsaangorsarniarlugit pitsaaliuilluni eqaatsumik suliniuteqartoqassaaq. Inooqatigiinnermi appasissumik inissisimanerup atugarliornerujartornerullu akornanni attuumassuteqartoqartoq malunnartumik takussaavoq, eqaatsumillu suliniuteqarneq meeqqanut inuusuttuaqqanullu tamanut sunniuteqassaaq, inooqatigiinnermi qanorluunniit inissisimagaluaraanni.*

- *Suliniuteqarnerit ilaqutariinnut tamanut tutsinneqassapput, ilaqutariinni inersimasuni inooqatigiinnikkut nalogiingissutsip kinguaariinnut tulliuuttunut ingerlateqqinneqanginnissaa siunertaralugu. Inooriaatsimik tamatigoortumik isigalugu allanngortitsinissami angajoqqaat meeqqallu peqataatinneqarnissaat pisariaqarpoq.*

- *Ulluunerani paaqqinnittarfinni atuarfinnilu peqqissutsikkut politikkit inerisarneqassapput, taamallu suliniutini aalajangersimasuni tamakku aallaavigigaanni iluaqutaasinnaavoq, tamatumani meeqqat tamaasa anguneqarsinnaassammata. Meeqquerviit atuarfiillu peqqissuseq pingaarnertut anguniagarinngilaat, peqqissumilli inooriaaseqarneq ilinniarnissamut tunngaviuvoq pingaarnersiorfigineqartariaqarlunilu.*

Kaammattuutit 14-it siuliani allassimasut Naalakkersuisunit malinniarneqarnersut tamannalu qanoq pissanersoq pillugu Naalakkersuisunit nalunaarfigineqarnissani ataatsimiititaliap naatsorsuutigaa.

Inuiaqatigiinni assigiimmik ineriartortoqarnissaanut tunngatillugu akissuteqaammi allassimasoq aammattaq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Akissuteqaammi oqaatigineqarpoq piffissami 1997-imiit 2006-imut isertitat malunnaatilmik assigiileritortut. Taamanili nunatsinni ineriartorneq nunarsuarmi ineriartornermut malinnaasimavoq piitsuussuserlu annikitsumik qaffariaateqarsimalluni. Akissuteqaammilu ilassutitut oqaatigineqarpoq, 2013-imi isertitat pillugit naatsorsueqqissaarnermi ilaqutariit meerartallit isertitaat ataatsimut nuna tamakkerlugu isertitanut nalogiinneruleriartorsimasut. Taamaalilluni assigiinngitsunik isertitalit akornanni nalogiinginneq annertunerulersimasoq paatsuugassaangilaq.

Oqaatigineqareersutut pisariaqartitsineq naapertorlugu ikiuisarput apeqqutaavoq, taamaalillutik inuit ataasiakkat sapinngisamik piaartumik imminnut pilersorlutik inissisimalerniassammata pisortanillu ikiorserneqartuarnertik ingerlatiinnarunnaarniassammassuk.

Piitsuussutsimut ajornartorsiuteqarnerup saniatigut inuit ataasiakkaat ilaqutariillu ataasiakkaat nukittorsarneqarnissaat ataatsimiititaliamit erseqqissarneqassaaq, taamaalilluni inuttut qajannaatsuut tarnikkullu nukittuut pilersinneqarsinnaaniassammata ajornartorsiortarnermi piffissanullu ilungersunartut akiuussinnaaniassammata. Ajornartorsiortarnerit ilungersortarnerillu inunnut tamanut atuuttarpoq inooqataaffiginissaallu ilinniartariaqarpagut inuttullu ilivitsutut anigortariaqarlugit.

Innuttaasunik sianissutsikkut tarnikkullu nukittuunik aamma inuunermut akiuussinnaasunik ineriartormullu unammilligassanut naleqqussarsinnaasunik sinaakutissiineq atugassarititaasullu aningaasatigut inuttullu piitsuussusermut pitsaaliuinertut isumaqarfigineqartarput

Siunnersuutit aningaasaqarnikkut kingunerisassai

UPA 2015/36

Allaffimmiup AC-p ukiup affaanik ukiullu ilivitsup akornanni akissarsiaanut assingusumik Namminersorlutik Oqartussanut siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaa aningaasartuutitik kinguneqassasoq ataatsimiititaliamit tusaatissatut tiguneqarpoq. Aningaasatigut sinaakkusiussat pioreersut iluini ingerlanneqarsinnaaneri naggataatigut politikikkut pingaarnersiorneqarlutillu suliarineqassapput. Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninnermullu Naalackersuisoqarfimmi politikikkut allaffissornermilu pingaarnersiunerit arlallit ingerlareersut ataatsimiititaliamit uppersarneqarsinnaavoq, taamaattumik pissusissamisoorpoq aperissalluni suliasat politikikkut pingaarnersiukkat politikikkullu naatsorsuutigisat qanoq nukissaqarfigineqarnersut.

UPA 2015/37

Siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaanut allaffimmiup AC-p ukiup affaanut ukiullu ilivitsup akissarsiaanut assingusumik naleqartussatut siunnersuuteqartup oqaatigigaa ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Naalackersuisunit oqaatigineqaraluartoq ilassutitut misissueqqissaarnerit pisariaqarsinnaasut siunnersuuteqartup naatsorsuutigisaata saniatigut nukinnik pisariaqartitsisoq.

Piitsuussutsimut killigititaaq, piitsuussuseq, piitsuussusermut akiuiniarneq pillugit siornatigut arlalippassuarnik saqqummiussisoqartareernikuusoq ataatsimiititaliaq appaatsigut erseqqissaasariaqarpoq, aamma nunatsinnut tunngatillugu, taamatuttaarlu qanoq sakkullu suut atorlugit naligiinnerulernissaq qulakkeerneqarsinnaanersoq sukkasuumik ilisimasanik katersisoqarsinnaalluni.

Akerlianilli pingaaruteqarpoq peqqissaartumik sulisoqarnissaa aammalu nuna tamakkerlugu, nunap immikkoortuinik piffinnillu ilisimasaqarnissaq. Iliusissatut pilersaarummik suliaqartoqassappat allaffimmiup AC-p minnerpaamik ukiup ilivitsup akissarsiaasa nalingi pisariaqassasut immaqalu piviusunngortinneqarnerani annertunerusumik, pitsaassuserlu qulakkeerseqartussaalluni, nutserneqarlunilu amerlisarneqartussaalluni. Immikkut ilisimasalinnik siunnersortinilluunniit ikiorserneqarnissaq pisariaqarsinnaasoq matumunnga ilanngunneqassaaq.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

UPA 2015/36

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumut aamma Demokraatit siunnersuut pillugu ima oqaaseqaateqarput:

Nunatsinni piitsuussutsimut killigititamut aalajangiinissamut annertunerusumik tunngavissaqaratik amerlanerussuteqartut pisussaaffilerneqarumangillat. Pigisat nalillit nukittussuserlu kisimik aningaasanut nunallu pii aningaasanik nalilernerqarsinnaangillat. Piitsuussuseq pillugu ajornartorsiutip iluarsineqarnissaanut tamakkiinerusumik iliuseqartoqartariaqarpoq, taamaattumillu piitsuussutsimut killigititamut tunngatillugu aalajangiisoqartinnagu peqqissaarullugu misissorneqartariaqarluni, paasiniaalluni qulaajaanerit misissuinerillu taakku politikikkut oqallinnermi aallaaviussapput.

Annertunerusumik annikinnerusumilluunniit naligiinngissuseq imaluunniit naligiinneq pillugit oqallinnermik amerlanerussuteqartut pilersitsiumangilaq. Naalakkersuisut akissuteqaataanni uparuarneqarluni oqaatigineqartoq *”inuiaqatigiittut ingerlanitsinni naligiinnerulerneq pilluaatiginerulersimanavianninnatsigu, imaassinnaammat tamatta agguaqatigiissillugu piitsuunerulersimasugut.”* amerlanerussuteqartunit tapersinngitsooramangilarput.

Qulaani taaneqartut ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut tamanna tunngavigalugu siunnersuutip itigartinneqarnissaa inassutigaat.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqatigiitiginneersut siunnersuut pillugu ima oqaaseqaateqarput:

Nunatsinni piitsuussutsimut killigititamik qanoq iliorluni eqqussinissaq pillugu aalajangiinissamut piffissanngortoq Inuit Ataqatigiit isumaqarput. Piitsuussutimut killigititassamik eqqussinissamik toqqaannartumik kaammattuutigineqarpoq. Tamanna kingullermik MIO-p nalunaarusiaani tigussaasunik 14-inik innersuussinertalinni, taakkulu isumaliutissiissummi matumani issuarneqarput. Innuttaasut akornannini aningaasaqarnikkut atugassarititaasunut ukiunilu makkunani aningaasaqarnerup ineriartorneranut Inuit Ataqatigiit annertuumik ernumassuteqarput. Aningaasakilliorneq piitsuussuserlu politikikkut

isummerfigisariaqarparput paquminartunngortinnagulu. Misissuinerit arlallit takutippaat meeqqat piitsuullutik peroriartortarneri pitsaanngitsumik kinguneqartartoq. Inuiaqatigiinni kingornussapalaap kipitinneqarnissaanut siamasissumik sulisariaqarnitta pingaaruteqassusia Inuit Ataqtigiit erseqqissaavigaat.

Naatsorsueqqissaarnerit nammineq oqaluttuarput. Nunatsinni tamani 2010-mi meeqqat 40 %-tii angerlarsimaffimmi pisortanit ikiorserneqartartuni angerlarsimaffeqarput.

Ilisimasaqarpugut maannakkullu iliuuseqarnissatsinnut pisariaqartitsilluta.

Tamanna tunngavigalugu qulaani taaneqartut ataatsimiititaliami ikinerussuteqartut siunnersuut Inatsisartunit akuerineqassasoq inassutigaat.

UPA 2015/37

Siunnersuummut matumunnga soorlu isumaliutissiissutip matuma siullermeerneqarnerani oqaatigineqartoq allannguutissatut siunnersuutininik marlunnik Naalakkersuisut Demokraatillu saqqummiussaaput.

Siunnersuut allannguutissatullu siunnersuutigineqartut marluk ataatsimiititaliamit oqaluuserineqarput. Nunatsinni annertuumillu innuttaasut akornani aningaasaqarniarnikkut tamaviaarnartorsiortoqarnera ataatsimiititaliamit ilisimaneqarpoq. Ilaatigut suliffissaqartitsiniarnermi unammilligassaqarpoq, amerlasuut suliffeqanngillat nunatsinnilu suliffeqarniarnermi periarfissat assigiinngitsorujussuullutik. Suliffissaaleqineq annertuvoq, nunatta ilaani annertunerussaalluni. Peqatigisaanik suliffissaaleqineq ukiup ingerlanerani nikerarsinnaavoq suliffissaqarniarnermut periarfissat nerarnerat apeqqutaalluni.

Akunnattumik isertitallit, kisimiittut ilaqutariillu meerartallit misigisarpaat aningaasaqarniarnerup ulluinnarni ataqtigiissinneqarnissaannut aningaasaatigisat sipaarluinnarnissaat eqqarsaatigineqartariaqartartoq.

Siunnersuummik allannguutissatullu siunnersuummik ataatsimiititaliaq sivilisuummik oqallisereerluni ataatsimiititaliami isumaqatigiittoqarsinnaanngilaq, Naalakkersuisulli siunnersuutigeqqaagaat allannguutissatullu siunnersuutaannut tunngatillugu amerlanerussuteqartut ikinnerussuteqartullu avissaarutigineqartariaqarluni. Demokraattit namminneq allannguutissatut siunnersuutertik tunuartippaat.

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumut Demokraatillu ima oqaaseqaateqarput:

Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninnermullu Naalackersuisup suliassatut saqummiussai pingaarnersiuneruata ataatimiititaliami amerlanerussuteqartut akuersaarpaat.

Kingusinnerpaamik UKA 2017-imi inuiaqatigiinni aningaasatigut naligiinnginnerup piitsuussutillu qanoq pinaveersaartinneqarsinnaanersoq killilersimaarneqarnissaalu pillugit nalunaarusiassap saqummiunneqarnissaa amerlanerussuteqartunit isumaqatigineqarpoq.

Taama oqareerluni nunatsinni suliffissaqarniarnermi pissutsit aamma isertitaqarnissamut periarfissat politikkikkut annertuumik eqqumaffigineqarmata amerlanerussuteqartunit pingaartillugu erseqqissarneqassaaq. Matumani innuttaasut imminnut pilersorsinnaanerannut sinaakkutissat pilersinneqarnissaat nukittorsarneqarnissaallu siunertaralugu. Aningaasatigut kommunini naligiissaareriaaseq kommunini innuttaasullu akornanni aningaasatigut naligiissaarinissap qulakkeerneqarnissa siunertaralugu sakkussatsialaavoq. Tamatumunnga ilanngullugu atugarissaarnerput atuarfinnut, ilinniarfinnut peqqinnissaqarfimmullu assigiimmik atuinissatsinnut qitiusumik tunngavissaqartinneqarpugut. Nunatsinni unammilligassaqarpoq unammilligassaqartuassallunilu qularutigineqassanngilarli amerlanerussuteqartunit taakku eqqumaffigineqartuassanngilarli, nunatta inuisalu ataqatigiissinneqarnissaannut nukiit qulakkeerumallugit uninngaannarata siunissarlu eqqarsaatigalugu iliuseqarfigineqartuarlutik.

Tamanna tunngavigalugu qulaani taaneqartut ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqaqullugu siunnersuutaqaqartorlu itigartinneqarnissaa innersuussutigaaq.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit ataqatigiit siunersuut pillugu ima oqaaseqaateqarput:

Siunnersuutit pillugit ataatsimiititaliami annertuumik isumaqatigiinniartoqarsimavoq taamaattussaavorlu. Maannakkut ataatsimiititaliami isumaqatigiittoqanngikkaluartoq isumaginninnermut peqqinnissaqarfimmullu tunngasuni unammilligassat amerlasuut annertuullu pillugit suleqatigiinnerup ingerlaannarnissaa ikinnerussuteqartunit kaammattuutigineqarpoq.

Qinigaaffiup matuma ingerlanerani naammassisat aallartinneqarsinnaaneri ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartunit neriutiginneqarsimagaluarpoq. Nassuerutigisariaqarparpulli aningaasaqarnikkut naligiinnginnerup piitsuussutsillu akiorneqarnissaannut iliussissatut pilersaarusiortoqarnissaanut piffissami ungasissorujussuarmi aatsaat pisinnaasoq. Siunnersuutip itigartinneqarnissaanut amerlanerussuteqartut kissaateqarnerisigut aatsaat siusinnerpaamik 2019-imi iliussissatut pilersaarut aallartinneqarsinnaavoq. Taamatut pisoqarnissaa ernumanarluinnarpoq, neriutiginneqarsimavoq amerlanerussuteqartut isummaminnik siunissami allanngortitsiumaartut. Meeqqat inuusuttullu amerlasuut

piitsuullutik peroriartorut illoqatigiinnilu pisortanit ikiorserneqartartuni najugaqartut uppersaatissaqartippavut. Ajornartorsiutip tamatuma aaqqinneqarnissaanut siunertalimmik aamma aaqqissuussaasumik piffissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu iliuuseqartoqarnissaa politikikkut kissaatiginartinneqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu qulaani taaneqartut ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut siunnersuut Inatsisartunit akuerineqarnissaa innersuussutigaat.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu oqaatigineqartunik paasinnilluni siunnersuut ataatsimiititaliap aappasaaniigassanngortippaa.

Tillie Martinussen,
Siulittaasoq

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Vivian Motzfeldt

Aaja Chemnitz Larsen

Juliane Henningsen

Mimi Karlsen